

СЕКЦІЯ 2.

САМОСТІЙНА ТА НАУКОВА РОБОТА СТУДЕНТІВ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦЯ

УДК 378.4

ПРО ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ СТУДЕНТІВ В ЇХ ПРОФЕСІЙНОМУ САМОВИЗНАЧЕННІ

*Ковальов П.А., к.т.н., доцент
Національний університет цивільного захисту України
Ковальова Т.В., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Самовизначення це можливість людини оцінити саму себе, розробка нею власних критеріїв та норм, що спонукають її до розвитку. Якщо говорити про професійне самовизначення, то його сутність полягає в орієнтації особистості у професійно-трудоному середовищі, розвитку та сомореалізації духовних і фізичних можливостей, формування адекватних професійних намірів і планів, реалістичного образу себе, як професіонала [1]. Питання професійного самовизначення є актуальним у зв'язку із зростаючими вимогами до формування активної творчої особистості, здатної знайти своє місце у професійному житті. З іншого боку, дослідженням ціннісних орієнтацій студентської молоді у сучасних умовах є запорукою її адаптації в складних умовах суспільно-економічних відносин. Незважаючи на значну кількість публікацій питання щодо ціннісних орієнтацій студентів їх професійному самовизначенні потребують подальшого поглибленого вивчення. Серед авторів, що

займались вивченням цього питання слід відзначити О. Камінську, Є. Куц, Є. Подольську, Н. Панчука, В. Синякову, Ю. Щербакова та ін..

У будь-якій діяльності, працюючи, перебувають у тісній співпраці з іншими суб'єктами трудових відносин, тому «людський фактор», «особистісний капітал», кваліфікація, досвід, інтелект, моральна відповідальність, психологічна толерантність, ввічливість, сумлінне ставлення до роботи – мають велике значення і панівну роль. Під час навчання студента слід його орієнтувати на особистісні і професійні якості, а саме: професійно-ділові; соціально-психологічні; моральні. Фахівці повинні відповідати наступним вимогам: розуміння людей, лідерські якості, знання основ сучасного менеджменту й уміння застосовувати їх на практиці, компетентність, емпатія, уміння висувати мету і досягати її, здатність організовувати взаємодію і налагоджувати оптимальний контроль. Основними цінностями, на які звертають увагу науковці є: цінності професії, що пов'язані із самовизначенням у професійній діяльності; цінності професії, що виникають на основі різних видів винагороди професійної діяльності з боку суспільства; цінності, що утворюються на базі різних рис тієї чи іншої професії; цінності вищого гатунку, що використовуються в суспільстві для регуляції ставлення до професії [2].

Саме у стінах університету, під керівництвом викладачів, відбувається процес формування ціннісних орієнтацій майбутніх фахівців. Викладачі, передаючи студентам усі необхідні знання, вміння та навички, створюють ціннісні орієнтації, необхідні для подальшого професійного зростання. При цьому методи викладання мають ґрунтуватися на пізнавальній активності студентів. Виховання у ВНЗ повинно сприяти соціальному розвитку майбутнього фахівця. Науковці у рамках концепції організації виховного процесу виділяють три групи задач, які стоять перед вихованням:

- перша група пов'язана з формуванням гуманістичного світогляду. В процесі розв'язання цих задач відбувається інтеріоризація особою загальнолюдських цінностей, формування у людини гуманістичних поглядів і переконань;

- друга група нерозривно зв'язана з першою і направлена на формування потреб і мотивів етичної поведінки;

- третя група припускає створення умов для реалізації цих мотивів і стимулювання етичної поведінки особи [3].

Мета вищої освіти полягає у підготовці професіоналів, а не просто підготовка фахівців. Професіонал повинен мати якості, які відображають фахову компетентність (сукупність знань, умінь, навичок і здатність їх використовувати в певній галузі фахової діяльності, уміння навчатись протягом усього життя, здатність орієнтуватись у життєвих ситуаціях; працювати над своїм розвитком), ціннісні орієнтації, соціальну спрямованість [3]. У той же час, на процес формування професійних цінностей студента впливає середовище економічних, соціальних, політичних, професійних, психологічних, педагогічних і інших факторів. Характер його професійної праці, його свідомість, поведінка, потерпає від цих факторів, і як результат все це впливає на його професійну діяльність. Важливим є те, що процес професійного самовизначення лише тоді вважають завершеним, коли у молодій людини сформується позитивне відношення до себе як до суб'єкта майбутньої професійної діяльності [4].

Студентів вищих навчальних закладів слід перш за все прилучати до професійної культури (звісно, що не тільки професійної; власне, остання має поставати як органічна складова культури загальнолюдської)” [5]. Кожній професії або групі споріднених професій можна поставити у відповідність провідну для неї цілісну особистісну якість, і саме її розвитку слід приділяти найбільше уваги. Система цінностей є дієвою стороною суспільної свідомості, узятої в сукупності всіх його форм, їх

традиційний розгляд представлений як об'єднання філософського і світоглядного, етичного і естетичного, політичного і ідеологічного, раціонального і емоційного компонентів [3].

Підводячи підсумок, слід зазначити, що студент, закінчивши ВНЗ, маючи певну систему знань та вмінь, вже не задовольняє вимоги сучасного суспільства. Сучасний ринок праці вимагає професіоналів, які здатні вирішувати задачі комунікативного та концептуального характеру. При цьому викладачі, використовуючи певні компоненти навчального процесу, повинні це забезпечити.

Література:

1. Синякова В. Б. Професійне самовизначення особистості. URL: http://kyivobl.man.gov.ua/zakhody/Poradi_psihologa/PROFESIJNE_SAMOVIZNACHENNJA_OSOBISTOSTI/
2. Федоренко М. В. Щодо проблеми формування ціннісних орієнтацій у майбутніх вчителів початкової школи. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2011. № 3. С. 8-12.
3. Краснова Н.П. Формування професійних ціннісних орієнтацій як ціль виховання у вузі. URL: http://ps.stateuniversity.ks.ua/file/issue_44/58.pdf.
4. Камінська О. Формування професійно ціннісних орієнтацій студентів технічного університету. URL: [file:///C:/Users/user/Downloads/Mir_2011_5_27%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/user/Downloads/Mir_2011_5_27%20(1).pdf)
5. Кайтан Н. В. Ціннісні орієнтації студентів, майбутніх менеджерів туризму, в їх професійному самовизначенні. URL: http://ecopsy.com.ua/data/zbirki/2008_15/sb15_29.pdf
6. Балл Г.О. Гуманізація загальної та професійної освіти: сучасна актуальність і психолого-педагогічні орієнтири. *Неперервна професійна освіта: проблеми пошуку, перспективи*. К.: Вiпол, 2000. С.134 –157.